

Prof. dr hab. Anna Michońska-Stadnik
Instytut Filologii Angielskiej
Uniwersytet Wrocławski
ORCID: 0000-0001-7603-5013

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Moniki Śleszyńskiej pt. *Intergrating Plain English into writing activities in the PhD language programme*
[Włączenie uproszczonego angielskiego do nauczania pisania w kształceniu językowym doktorantów]**

(przygotowana zgodnie z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dn. 20 VII 2018 r., Dz.U. 2018, poz. 1668)

Recenzowana rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, trzech teoretycznych i dwóch badawczych, wstępu, konkluzji, obszernej 45-stronicowej bibliografii, streszczeń po angielsku i po polsku oraz ośmiu aneksów. Praca jest obszerna, wyczerpująca i napisana dobrą angielszczyzną. Czyta się ją z przyjemnością i zainteresowaniem, także ze względu na fakt, że mgr Śleszyńska, zgodnie z głównym celem swojego badania, wielokrotnie podkreśla potrzebę używania „uproszczonego” języka angielskiego w pracach naukowych. Wierzę, że Jej się to udało. Słowo „uproszczony” napisałam w cudzysłowie nie bez przyczyny. Moim zdaniem, nie jest to najtrafniejsze tłumaczenie terminu *Plain English*, albowiem, pomimo wyjaśnień Doktorantki, jest ono dwuznaczne i kojarzy się raczej negatywnie, z dawno już zapomnianymi *graded readers*, gdzie taki uproszczony język był stosowany. Może lepszym polskim określeniem byłoby „zrozumiały” lub „nieskomplikowany”?

Niezależnie od wątpliwości związanych z polskim tytułem rozprawy, uważam jej cel za szczególnie ważny dla dydaktyki języka angielskiego w szkołach wyższych. Jest to zupełnie nowy pomysł badawczy i ma szansę być wykorzystany praktycznie w przyszłości, nie tylko przez samą Doktorantkę. Niewiele jest poważnych badań naukowych dotyczących pisania akademickiego, o czym zresztą wspomina Autorka rozprawy. Dla wykładowców akademickich sprawdzanie prac pisemnych jest pracochłonne, a dla studentów jest mało fascynującą aktywnością. Niemniej jednak, każdy młody badacz powinien umieć pisać w języku obcym, a szczególnie po angielsku, ze względu na konieczność publikowania w międzynarodowych czasopismach naukowych. Z tego też powodu Autorka rozprawy postawiła sobie za cel wykorzystać zasady *Plain English* do nauki pisania doktorantów z Politechniki Białostockiej, aby mogli z większą swobodą wypowiadać się po angielsku o

zagadnieniach specjalistycznych używając jasnych i czytelnych sformułowań oraz zrozumiałego dla czytelników słownictwa. Sposób osiągnięcia tego celu zostanie omówiony w dalszej części tej recenzji.

Część teoretyczna rozprawy rozważa trzy zagadnienia, przedstawione w rozdziałach 1 – 3: istotę sprawności pisania w języku ojczystym i obcym, pisanie specjalistycznych tekstów naukowych oraz *Plain English*, i wreszcie ogólne zasady nauczania sprawności pisania. W rozdziale pierwszym definicje pisania ułożone zostały w porządku chronologicznym i zestawione w tabeli. Zwrócono również uwagę na różnice pomiędzy językiem pisanym i mówionym, a także na rozbieżności kulturowe w przypadku rodzajów tekstów pisanych. Zauważone i opisane podobieństwa i różnice zostały zestawione w tabelach, co znacznie wspomaga ich zrozumienie i analizę. Wiele miejsca poświęcono podejściom do tej sprawności, zagadnieniu pisania jako procesu w odróżnieniu od pisania skupionego wyłącznie na produkcie finalnym, a także rodzajom tekstów pisanych, zwłaszcza tym o charakterze naukowym. W rozdziale pierwszym Doktorantka wykazała się głęboką wiedzą oraz umiejętnością systematyzowania tej wiedzy w przystępny sposób. Jedyną rzeczą, jaką można w tym rozdziale skrytykować jest użycie dużej ilości przypisów dolnych, co znacznie utrudnia czytanie całego tekstu. Przypisy te zawierają istotne informacje wyjaśniające, które z powodzeniem można była zamieścić w samym tekście rozprawy.

Rozdział drugi poświęcony został zagadnieniu upraszczania języka pisanego dla celów naukowych. Zaprezentowane zostało również zjawisko *Plain English*, przedstawione wskazówki do jego stosowania oraz jego cechy. Są to przede wszystkim: zdania średniej długości, unikanie słów pochodzenia łacińskiego czy greckiego i zastępowanie go wyrazami pochodzenia anglosaskiego, unikanie zbyt dużej liczby słów, stosowanie strony czynnej zamiast biernej (str. 83 rozprawy). Szczegółowa charakterystyka *Plain English* znajduje się w Aneksie B. Próby upraszczania pisanego języka angielskiego były podejmowane już na początku XX wieku (patrz Aneks A). Już wtedy podkreślano konieczność pełnego zrozumienia tekstu, zwłaszcza naukowego.

W tym samym rozdziale znajdują się cenne informacje na temat języka angielskiego dla potrzeb zawodowych/profesjonalnych (ESP – English for Specific Purposes), którego częścią składową jest angielski dla celów akademickich (EAP – English for Academic Purposes). W nauczaniu tak zwanego ogólnego angielskiego nauczyciele posługują się innymi metodami nauczania niż w przypadku angielskiego dla celów zawodowych, ponieważ inne są rodzaje interakcji. Doktorantka zwróciła również uwagę na fakt, że także rodzimi użytkownicy języka angielskiego biorą udział w kursach pisania akademickiego, ponieważ nie zawsze mają doświadczenie w tym zakresie. Angielski jest uniwersalnym językiem

międzynarodowej komunikacji naukowej, jest więc oczywiste, że badacze z dziedziny nauk inżynierskich, zwłaszcza młodzi, muszą przygotować się do publikowania w tym języku. Z takich też osób składa się grupa badana Autorki rozprawy.

W rozdziale trzecim Doktorantka zajęła się nauczaniem sprawności pisania, zwracając po raz kolejny uwagę na różnice kulturowe w konstrukcji akapitu tekstu formalnego, zwłaszcza o charakterze naukowym. Na szczególną uwagę, moim zdaniem, zasługuje sekcja poświęcona strategiom uczenia się pomocnym przy konstruowaniu tekstu, a zwłaszcza strategiom metakognitywnym. Na stronie 182 znajdujemy podział strategii wykorzystywanych w pisaniu, co wydaje się przydatne nauczycielom, ponieważ strategii można nauczyć, przynajmniej do pewnego stopnia.

Podsumowując, część teoretyczna rozprawy Pani mgr Śleszyńskiej stanowi kompendium przydatnej wiedzy na temat pisania jako procesu, angielskiego dla celów akademickich oraz nauczania pisania ze strategiami metakognitywnymi w tle. Część ta stanowi dobry punkt wyjścia do części empirycznej, czyli do rozdziałów czwartego i piątego.

Badanie swoje Autorka rozprawy określa jako studium przypadków, ze względu na niewielką liczbę uczestników – 13 doktorantów. Słusznie zdecydowano się na metodologię jakościową, a narzędzia badawcze to kwestionariusz (35 pytań o charakterze otwartym i zamkniętym), wywiady częściowo ustrukturyzowane oraz prace pisemne, które Doktorantka określa nazwą testy (przed i po interwencji). Postawiono cztery pytania badawcze oraz dziewięć hipotez. Na początku rozdziału czwartego znajduje się sekcja 4.1, co do której celu mam pewne wątpliwości. Jej tematem jest rozwój zawodowy nauczyciela (*Teachers' development as professionals*), w której rozwinięte zostały zagadnienia roli refleksji w zawodzie nauczyciela oraz autonomii nauczyciela. Odnosi się wrażenie, że Doktorantka stara się tu usprawiedliwić swój własny eksperyment, który ma charakter badania w działaniu (action research) – część 4.1.3. (*A rationale for teacher research into target language writing*). Znacznie lepiej, moim zdaniem, byłoby więcej miejsca poświęcić charakterystyce własnej interwencji badawczej, która miała szczególny charakter ze względu na panującą wtedy pandemię COVID-19 (rok akademicki 2020/21)

Badanie w działaniu, opisane w rozdziale czwartym, wykorzystuje własną grupę Doktorantki, a więc doktoranci z Politechniki Białostockiej stanowili tzw. *convenience sample*, czyli dobór wygodny. Doktorantka twierdzi, że interwencja odbyła się w kontekście naturalnym, co do czego można mieć wątpliwości ze względu na fakt lockdownu i prowadzenia wszystkich zajęć zdalnie. Wątpliwości te potwierdza Doktorantka w sekcji 5.3.1. rozprawy. W prowadzonym przez Doktorantkę kursie pisania z wykorzystaniem *Plain*

English zastosowane zostały metody asynchroniczne i synchroniczne, z których bardziej naturalna jest synchroniczna, czyli zajęcia prowadzone w aplikacji MS TEAMS.

Przed wykonaniem badania Autorka rozprawy przeprowadziła wśród swojej grupy ankietę na temat potrzeb związanych z pisaniem, postaw i przekonań oraz opinii o ich własnych umiejętnościach pisarskich. Następnie Doktorantka zebrała próbki tekstów pisanych (pre-test). Grupa badana została potem poddana interwencji najpierw w postaci kursu MOOC (massive open online course), który odbywał się asynchronicznie. Kurs został zaprojektowany przez Autorkę rozprawy dla navoica.pl w ramach projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, „How to write (science) better”, i jako jedyny dotyczący nauki pisania takie dofinansowanie uzyskał. Kurs MOOC, zaprezentowany w rozprawie jako Aneks C, stanowi wprowadzenie do elementów *Plain English*. Doktoranci realizowali go samodzielnie w ciągu czterech tygodni, według ustalonego schematu. W tym samym czasie odbywały się sesje synchroniczne na platformie MS TEAMS – sześć 90-minutowych sesji, podczas których oprócz omówienia odpowiednich części MOOC, doktoranci wykonywali ćwiczenia pisemne z wykorzystaniem wiedzy i umiejętności nabytych podczas kursu. Całość interwencji z wykorzystaniem tych innowacyjnych technik trwała więc sześć tygodni. Następnym etapem był pierwszy wywiad, a po pięciu miesiącach zebrano kolejne próbki tekstów pisanych, które zostały porównane z pierwszymi, zebranymi na początku badania i ocenione przez trzech ekspertów pod względem stopnia postępu w tej sprawności oraz wykorzystania elementów *Plain English*. Badanie zakończyło przeprowadzenie kolejnego wywiadu. Schemat badania podany jest na stronie 241 rozprawy.

Rozdział piąty przedstawia rezultaty badania, dyskusję oraz wnioski. Pomimo ogólnie bardzo pozytywnego wrażenia, jakie można odnieść po zapoznaniu się z całością procesu interwencyjnego i jego rezultatami, mam dwie wątpliwości natury metodologicznej. Po pierwsze, nie jest dla mnie jasne, z jakiego powodu drugie próbki tekstów pisanych niezbędne dla porównania postępów doktorantów (delayed post-test) zebrano dopiero po pięciu miesiącach od interwencji. Wskazane byłoby zebranie próbek bezpośrednio po badaniu, a ewentualnie kolejnych po dłuższym czasie, aby sprawdzić, czy działanie interwencyjne odniosło skutek o charakterze bardziej trwałym. Po drugie, przedstawiono analizę postępów trzech osób: uczestnika, który według przewidywań Doktorantki prawdopodobnie nie odniósłby sukcesu; uczestnika, który według przewidywań Doktorantki prawdopodobnie odniósłby sukces; i wreszcie uczestnika, który odniósł największy sukces, zgodnie z ocenami ekspertów. Zabrakło tu uczestnika, który według ekspertów był najslabszy, czyli nie odniósł sukcesu, pomimo interwencji. Z pewnością tego rodzaju analiza dałaby pełniejszy obraz wyników badania, a także przyczyn sukcesu lub jego braku.

Rozprawę mgr Śleszyńskiej oceniam bardzo wysoko, a te drobne uwagi mogą stać się wskazówką dla dalszych badań Doktorantki nad wykorzystaniem prostego angielskiego w pisaniu akademickim. Moja pozytywna ocena opiera się przede wszystkim na następujących faktach:

- 1/ Jest to jedyne w Polsce badanie empiryczne nad wykorzystaniem prostego angielskiego do pisania tekstów akademickich;
- 2/ Badanie wynika z autentycznego zaangażowania Doktorantki w proces nauczania pisania i jest próbą ułatwienia innym osobom komunikowania się w świecie nauki w języku angielskim;
- 3/ Badanie zostało wykonane bardzo starannie, skrupulatnie, a wyniki zanalizowane w fachowy sposób;
- 4/ Cała rozprawa została napisana jasnym językiem, staranną i poprawną angielszczyzną; Doktorantka sama potwierdziła, że można o sprawach naukowych pisać w sposób zrozumiały.

Niniejszym stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Moniki Śleszyńskiej pt. *Integrating Plain English into writing activities in the PhD language programme* spełnia, zgodnie z Ustawą, wymogi stawiane rozprawom doktorskim i proponuję dopuszczenie Autorki do kolejnych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk humanistycznych. Jednocześnie proponuję uznanie rozprawy za wyróżniającą.

Wrocław, dn. 20 maja 2024 roku

Anna Michońska-Stadnik

